

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 327:913

ГЕОПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Гольцов А.Г., доктор політичних наук (andrgengolts1@nubip.edu.ua)
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

У нинішню добу геопросторові аспекти захисту національної безпеки держави та її інтересів набувають неабиякого значення. Тому вивчення геополітичних аспектів національної безпеки постає актуальним завданням, як з науково-теоретичного, так і прикладного погляду. У принципі, національна безпека уявляється в якості такого динамічного стану державної геопросторової політичної системи, за якого забезпечується її ефективне функціонування, сталий розвиток та здатність до саморегулювання за умов дії зовнішніх та внутрішніх викликів та загроз.

Геополітичний вимір національної безпеки полягає в цілеспрямованій діяльності органів влади держави щодо захисту її геопростору від геополітичних впливів та загроз. Йдеться, передусім, про функціонування державних інститутів щодо забезпечення сталого розвитку всіх підсистем державної геопросторової суспільної системи. Захист єдиного геопростору держави від актуальних чи потенційних зовнішніх (а також внутрішніх) викликів та загроз має передбачати застосування комплексу заходів в політичній, військовій, економічній, соціальній, культурній та інформаційній сферах суспільства. Необхідне забезпечення сталого контролю держави над приналежним їй суходолом, акваторією (включно з надрами під ними) та аероторією. Геополітичні аспекти захисту національної безпеки прибережної держави також повинні враховувати, у межах, передбачених міжнародним правом, заходи контролю над прилеглою зоною, континентальним шельфом, винятковою економічною зоною. У демократичних країнах важливу роль відіграє діяльність недержавних інститутів, передусім, громадянського суспільства, щодо забезпечення сталого функціонування основних підсистем державної суспільної системи за умов актуальних чи потенційних зовнішніх та внутрішніх викликів та загроз. Повноцінний контроль над усім приналежним геопростором спроможні здійснювати далеко не всі держави світу, а лише ті, які геополітично консолідовані, володіють достатньо потужним військовим потенціалом і здатні його ефективно застосовувати.

У геопросторовій політичній системі держави доцільно виокремлювати зовнішню та внутрішню безпекові підсистеми. Зовнішня підсистема безпеки повинна забезпечувати таке функціонування державних інституцій, яке, в ідеалі, гарантує повноцінний захист від воєнних, політичних та економічних загроз. Протягом ХХ ст. чітко проявлялися ідеологічні, соціальні, демографічні загрози, що не втратили актуальності й нині. Злободенними для національної безпеки численних держав світу постають також екологічні, культурні,

релігійні, інформаційні та інші виклики та загрози. Для національної безпеки сучасних держав притаманна розмитість чітких меж між внутрішніми та зовнішніми загрозами. З геополітичного погляду, необхідно враховувати загальний стан міжнародного середовища. Важливу роль у підтриманні сталого міжнародного безпекового середовища мають відігравати міжнародні інституції, наділені відповідними функціями, передусім ООН. Проте варто зауважити, що їхня діяльність за сучасних умов виявляється недостатньо продуктивною. Вироблені після Другої світової війни міжнародні норми та правила (навіть Статут ООН) доволіно, на свою користь, трактуються окремими експансіоністськими державами світу. Тому перед низкою держав світу постають надзвичайно важливі завдання захисту своєї національної безпеки від актуальних чи потенційних загроз з боку агресивних геополітичних акторів. Крім удосконалення наявних міжнародних геопросторових безпекових систем, доцільним є формування нових безпекових структур, здатних більш ефективно захищати національну безпеку держав-членів.